

Skaldsøgan "Í Sortanum"

BOÐSKAPUR

Í samband við 91 ára føðingardagin hjá William Heinesen, sum var týsdagin, prenta vit her triðja og seinasta part av ritgerð, sum Høgni Mohr og John Eystberg hava skrivað. Hesaferð um skaldsøguna "Í Sortanum"

Árni Dahl skriar: »Bókin er eitt hvast álop á tey fólk, sum nýta hurlivasan, sum av krígunum stendst, til at skúma róman, sum í skinni eru gudligast og best, men í sinni eru kraddar og gudloysingar«.

Tað er lætt at taka undir við hesum boðskap, men vit eru ivaleysir í, at hann toggir seg nakað væl longri enn so:

Fyrst og fremst er bókin tíðarleys, og boðskapur hennara er als ikki avmarkaður til einans at snúgv seg um »krigsproffitt«. Við tað at fyrbrigdini í bókini eisini eru kend í okkara tíð, bert við øðrum fyrirtreytum, kundi ein hugsað sær, at William, sum metast má at vera framsiggin maður, í bókini hevur ávarað og tiskil hugsað tíðarlest. Eitan Williams hevur í hvussu

so er ikki verið, at bókin skuldi vera eitt slag av minnisriti, sum skuldi lesta meðan fólk enn livdu í »rætta andanum« frá krígunum.

Jú, bókin er eitt hvast álop á spekulantar, misnýtarar og fólk, sum nakin, spældi við mammon, krógva seg aftan fyri »kristindómsmúrini«. Men, ikki einans tað. Burtursæð frá, at hon somuleiðis víðger vónleysa stríðið móti hesum, snýr hon seg eisini um vónina. Tað boðar frá vón, tá ið Friðrikur og Magdalena vinna sigur saman við kærleikanum.

14. September skriar soleiðis: »Og meistarin fyrri broytingum og nýhugsan sigur tað sama á ein einfaldan og stuttligan hátt, sum kann geva skaldskapinum javnvág: »Sjálvt ikki ein salvað giv-

ur á ferð síni til hin ónda, kann hava upplivað slíkan devulskan vónarrós!«

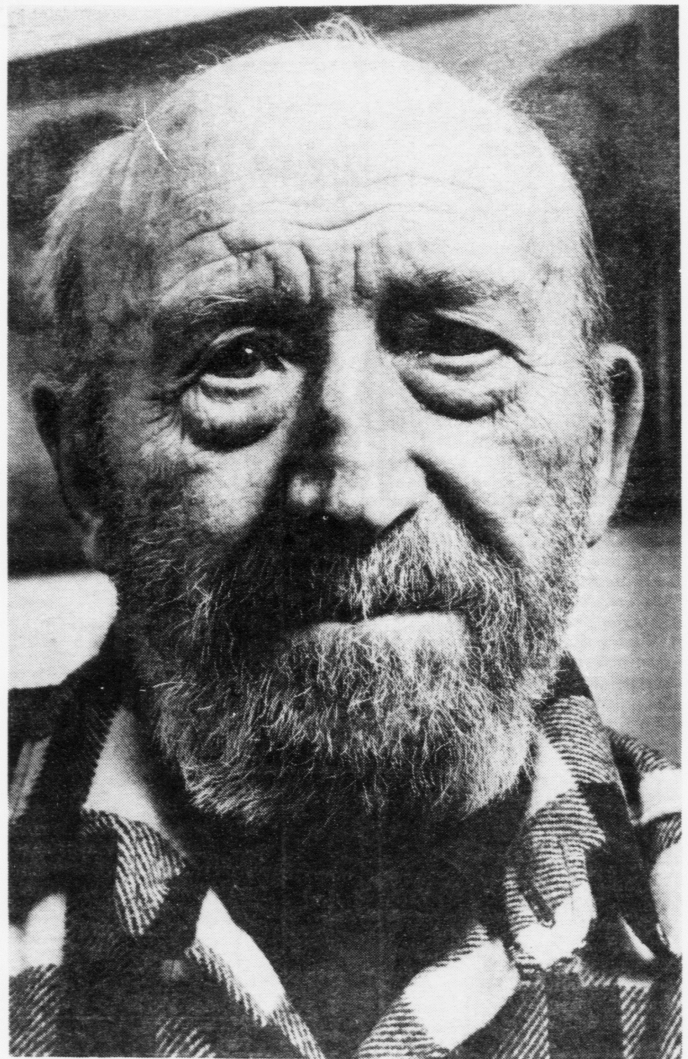
Stíllur og frásøguháttur

Tað fyrsta, ein leggur til merkis, er líkheitin millum byrjanina og endan á skaldsøguni. William hevur valt at lata postmannin Óla geva týðingarmestu persónarnar til kennar í byrjanini, og í endanum letur hann Óla skoða nakrar av lagnunum. Ja, Óli er persónurin, sum kemur við einum slagi av niðurstøðu.

Skaldsøgan er í 4 høvuðspørtum. Hesir hava undirpartar, sum samsvara við pallskiptini. 1. partur gevur persónarnar til kennar, 2. partur víðgerð jarðarferðina hjá tí unga sjómanninum Ívar, og hervið verða vit kunnað um teir stóru mótsetningarnar, sum eru galdandi millum ymsu bólkarnar í samfelagnum. 3. partur snýr seg um fanatisku átrúnaðarbólkarnar, og hvat hetta førir við sær. Í 4. parti verða allar hendingarnar og lagnurnar ferdar saman í eina stóra heild. Vit kunnu kalla tað »uppgerðin«.

Eitt, sum sermerkir skaldsøguna er nýttarhátturin í frásøgnini. Ikki selt at samanbera við filmslist. Henrik Ljungberg sigur soleiðis frá: »(...) de forskellige personer præsenteres i rækkefølge på den måde, at den ene fører læseren til den anden, som fører ham videre til den tredje (...) Ligeledes anvendes i romanen skiftende »kameravinkler«. F.eks. registreres bombningen af »Fulda« i bogens begyndelse først oppe fra fjeldet via Ivers iagttagelser, hvorefter der »zoomes« ind på begivenheden (...)»

Í bókini »Færo og Kosmos« verður nomið eitt sindur við støddina á bólkunum og persónunum í skaldsøguni. Hetta er satt, men prógvar bert flogvit Williams. Ógvu-

liga snúðiliga nýtir William kriggið at veruleikagera hetta. Viðgangandi bólkarnir og ringa muran í fleiri av persónunum eru als ikki komin »sum snarljós av klárum himmali«. Hesi fyrbrigdi hava verið áðrenn kriggið, men tað er júst tí, at hendingarnar fara fram undir krígunum. William brúkar kriggið at veruleikagera »yvir-støddina« í skaldsøguni. Snilt...!

At enda skulu vit nema eitt sindur við málnýtsluna. Støðan er tann, at vit hava lisið bókina á føroyskum, meðan William hevur skrivað hana á donskum.

Hugtakið, at skriva á »mergjáðum máli« er ikki ókent fyri okkum, men í tí sambandinum hugsa vit einamest um føroyskt. Men, so »mergjáð« og gott, sum William skriar »Den Sorte Gryde« á donskum, er ógvuliga tøft at endurgeva á føroyskum máli.

Niðurstøða

Sum ritgerð okkara sigur frá, so hevur William

Heinesen ríkað føroyskt mentunarliv sum fáur. Sum listamaður hevur hann arbeitt og skapað á nærum øllum økjum. Hann er tann føroyingur, sum í nógv størsta mun hevur vunnið víðurkenning kring heimin.

Tá ið hugt verður at øllum tí, sum William hevur latið úr hondum, antin tað so eru skaldsøgur, málningar ella tónaverk, er tað ikki selt, at ein undrast yvir, hvussu rúgvismikið hetta tilfar er. Hann hevur ikki ligið á tí latu síðuni.

Skaldsøgan »Í Sortanum« er eitt snildisliga uppbyggt meistaraverk. Tað, at William í hesi bók hevur kunnað latið so nógv komið fram, er ótrúligt. Bókin er ikki bygd á eina, ella fáar menniskjalagnur, men harafturimóti ógvuliga nógvur lagnur, sum tó, til seinast kunnu sjóðast saman í eina stóra samfelagsliga lagnu.

William Heinesen hevur í skaldsøguni »Í Sortanum« givið lesarunum eina lýsing av øllum tí, sum seinni heimsbardagi hevði við sær. Hátturin, sum

hann nýtir at siga frá, er flogvitugur, so at skilja, at gongdin og persónarnir í skaldsøguni lættliga eru at kenna aftur í nútíðarsamfelagnum.

Takk fyri, at vit hava fingið lut í flogviti tínum, William...!

Skipateleks og GDMSS

Um nóg nógv tekna seg byrjar iskoytskeið 21. jan. kl. 08.00. Próvtøka 30. jan. Fyri at koma á skeiðið er neyðugt at hava generelt radiotelefonisertifíkat. Kostnaður kr. 2.500 pr. luttakara.

Sigið frá sum skjótast.

Føroya Sjómannsskúli

Radarsimulatorskeið ARPA

Um nóg nógv tekna seg byrjar ARPA radarsimulatorskeið mánadagin 4. febr. kl. 09.00. Kostnaður kr. 2.000 pr. luttakara.

Sigið frá sum skjótast.

Føroya Sjómannsskúli

HAVNAR TAXI
Tel. 88100

Atlantsflog
DANAIR
ICELANDAIR
SAS
Faroe Travel
Tlf. 12600